

Klimaatengagement FEVIA Vlaanderen

ECONOMISCHE CONTEXT: FEVIA Vlaanderen engageert zich voor het klimaat in het kader van de verdere groei van de belangrijkste economische sector voor Vlaanderen

1. De Vlaamse voedingsindustrie: grootste industriële werkgever

De Vlaamse voedingsindustrie is een onbetwiste sterkhouders binnen de Vlaamse industrie. De voedingsindustrie neemt een steeds groter aandeel van de export, tewerkstelling en omzet voor haar rekening.

Het aantal arbeidsplaatsen in de Vlaamse voedingsindustrie bedroeg in 2015 61.786. Indirect genereert de voedingsindustrie nog eens 95.768 arbeidsplaatsen, wat maakt dat er in Vlaanderen bijna 157.553 arbeidsplaatsen gelinkt zijn aan de voedingsindustrie. In vergelijking met de totale verwerkende industrie is de werkgelegenheid in de Vlaamse voedingsindustrie opvallend stabiel. In 2005 vertegenwoordigde de voedingsindustrie 15,7% van de industriële werkgelegenheid. In 2015 is dit al 18,7%. In 2015 investeerde de Vlaamse voedingsindustrie 996,1 miljoen euro, een stijging van 6% tegenover 2014. 18,5% van de investeringen in de Vlaamse verwerkende industrie vonden plaats in de voedingsindustrie.

De export van Vlaamse voeding en dranken bedroeg in 2015 19,2 miljard euro. De export van voeding en dranken draagt met een positieve handelsbalans van 3,5 miljard euro in ruime mate bij tot de Vlaamse handelsbalans, die negatief is. De export van de Vlaamse voedingsindustrie is in de eerste plaats gericht op de Europese Unie met als zwaartepunt onze buurlanden Nederland, Frankrijk en Duitsland.

Tabel 1: Kernindicatoren van de Vlaamse voedingsindustrie	2015*	Δ2014	Aandeel industrie 2015
Omzet**	38,389 mia euro	+0,6%	20,1%
Investerings	996 mio euro	+6,0%	18,5%
Uitvoer voeding en dranken	19,216 mia euro	+4,2%	10,3%
Invoer voeding en dranken	15,746 mia euro	+3,2%	nvt
Handelsbalans	3,469 mia euro	+9,0%	nvt
Arbeidsplaatsen***	61.786	-0,6%	18,7%
Voltijdsequivalenten***	51.063	-0,5%	17,7%
Vestigingseenheden***	3.266	-2,8%	28,5%

Tabel 1 Kernindicatoren van de Vlaamse voedingsindustrie

* schattingen voor 2015 op basis van voorlopige cijfers ** schatting van het aandeel van Vlaanderen (gekende omzet voeding + schatting van omzet dranken op basis van aandeel tewerkstelling buiten Wallonië)*** schatting voor 2015 op basis van groeipercentages in gecentraliseerde statistiek Q2 2015

2. De Vlaamse voedingsindustrie is innovatief

De O&O-uitgaven (intramuraal) van de Vlaamse voedingsindustrie bedragen naar schatting 145 miljoen euro. 58% van de Vlaamse voedingsbedrijven heeft recent een product- en of procesinnovatie aangevat of doorgevoerd. Dit cijfer ligt opvallend hoger dan in de drie buurlanden. Het Vlaams indicatorenboek 2015 toont aan dat Vlaanderen zowel economisch als technologisch gespecialiseerd is in voeding.

In de toekomst zal de Vlaamse voedingsindustrie verder moeten blijven inzetten op innovatie. Goede fiscale maatregelen zoals de verminderde doorstorting van de bedrijfsvoorheffing voor O&O personeel moeten daarom behouden blijven en zo mogelijk worden uitgebreid.

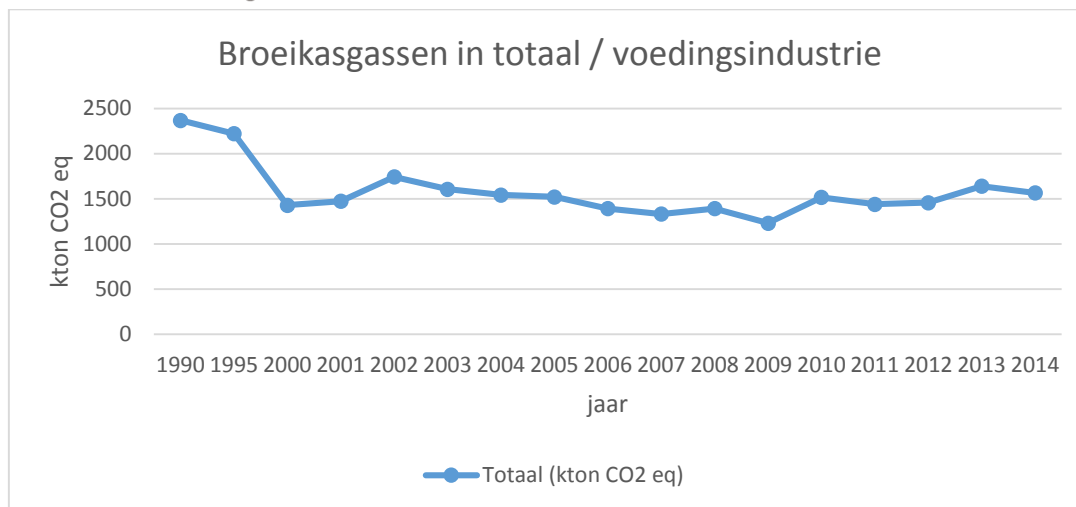
3. Maar de concurrentiekracht staat zwaar onder druk

Door een opeenstapeling van uitdagingen en nieuwe taken is het echter hoogst onzeker of de voedingsindustrie de mooie groei van de voorbije jaren kan doorzetten. Vooreerst blijft de loonkostenhandicap met 17,4% onaanvaardbaar hoog en hoger dan in andere Vlaamse industriële sectoren. Dit belemmert de groei van de sector in Vlaanderen. De zogenaamde 'gezondheidstaks' zorgt voor grote ongerustheid. De nieuwe kilometerheffing laat de transportkost van voeding en dranken doorheen België sinds 1 april 2016 met 150 miljoen euro per jaar toenemen. De verpakkingshoofschuld kost de Belgische drankensector meer dan 300 miljoen euro per jaar. De accijnzen op dranken gingen fors de hoogte in. Het onveiligheidsgevoel naar aanleiding van de terreuraanslagen tasten het consumentenvertrouwen aan. Ten slotte was er eind juni 2016 in het Verenigd Koninkrijk een pro-Brexit uitslag van het referendum wat een protectionistische wind doorheen Europa laat waaien. Ook de 'meerkosten' op de energierekening van voedingsbedrijven stijgen en dreigen verder toe te nemen.

Onder druk van de volatiele grondstoffenprijzen, de stijgende energie- en loonkosten en de fiscaliteit, zet er zich sinds 2005 een structurele daling van de rendabiliteit door. Ook de afzetprijzen van de voedingsindustrie staan onder druk, meer dan in de buurlanden.

DE VLAAMSE VOEDINGSINDUSTRIE WIL VERDER BOUWEN OP DE REEDS GELEVERDE INSPANNINGEN

De Vlaamse voedingsindustrie stond de laatste jaren niet stil voor wat betreft CO₂-reductie en het verhogen van de energie-efficiëntie. De sector realiseerde een CO₂-reductie van maar liefst 34% tussen 1990 en 2014

Figuur 1 : CO2 eq uitstoot (ETS + non-ETS) in de Vlaamse voedingsindustrie (www.milieurapport.be)

De sector beseft evenwel dat extra inspanningen nodig zijn om de ambitieuze klimaatdoelstellingen te halen en is uiteraard bereid zijn steentje bij te dragen. Het grootste bewijs daarvan zijn de reeds gedane inspanningen

FEVIA Vlaanderen vraagt evenwel dat verder inspanningen van de sector ook moeten bekeken worden in een economische context. Er moet absoluut over gewaakt worden dat de klimaatinspanningen niet concurrentieverstorend werken. In die context benadrukt FEVIA Vlaanderen dat onze directe concurrenten voornamelijk in andere Europese landen zitten. Een level playing field is voor onze bedrijven dan ook zeer belangrijk.

Bovendien zijn CO2-besparingen en energiereductie met de huidige stand van de technologie en wetenschap eindig. Vele van onze bedrijven stoten bij hun inspanningen op de grenzen van wat mogelijk is (technisch, thermodynamisch én economisch). Wij geloven dan ook dat prioritair moet ingezet worden op een echte energietransitie, -omwenteling. Die zal op haar beurt op termijn nieuwe opportuniteiten creëren voor de energie gebruikende sectoren.

In het kader van een koolstofarme maatschappij beschouwt men biomassa als onontbeerlijk. Niet alleen voor de productie van hernieuwbare energie maar ook voor de productie van biogebaseerde materialen.

FEVIA Vlaanderen benadrukt het belang van de cascade van waardebehoud als principe voor het gebruik van biomassa. Eerst voeding/veevoeding, dan pas materiaal en energie. Een correcte toepassing van die cascade is een blijvend aandachtspunt om de input van voldoende grondstoffen voor de voedingsindustrie niet te hypothekeren.

HET KLIMAATENGAGEMENT VAN FEVIA VLAANDEREN

Zonder rekening te houden met de verdere groei van de sector, hoopt FEVIA Vlaanderen dat deze maatregelen en de verdere inspanningen van de individuele voedingsbedrijven tegen 2030 245.000 ton CO2 equivalenten, dwz 15 % ten opzichte van 2014, besparen. In vergelijking met 1990 komt dit neer op een besparing van 1 miljoen ton CO2-equivalenten.

FEVIA Vlaanderen wil deze doelstelling bereiken via :

1. EBO voor niet-VER-bedrijven

Vlaamse voedingsbedrijven waren sinds de start van de energieconvenanten in 2005 zeer actief betrokken. Bij het afsluiten van het auditconvenant in 2014 waren 72 voedingsbedrijven aangesloten. Zij realiseerden in die 10 jaar een energie-efficiëntieverbetering van meer dan 13 %.

De energiebeleidsovereenkomsten voor VER-bedrijven en niet VER-bedrijven traden in werking op 1 januari 2015 en eindigen op 31 december 2020. Deze energiebeleidsovereenkomsten zijn erop gericht dat zoveel mogelijk industriële eindverbruikers van energie vooraanstaand worden en blijven op gebied van energie-efficiëntie. De toetredende ondernemingen dragen daarmee bij aan de realisatie van de Vlaamse CO2- en energie-efficiëntiedoelstellingen. 64 voedingsbedrijven zijn toetredende tot de EBO voor niet VER-bedrijven. Dat zijn de bedrijven die niet onderhevig zijn aan het Europese emissiehandelssysteem. In bijlage 1 zijn deze bedrijven opgenomen.

Op dit moment worden de energie-audits van de deelnemende bedrijven goedgekeurd. De resultaten van deze energie-audits zullen leiden tot een doelstelling tegen 2020 voor de voedingsindustrie.

2. EBO voor VER – bedrijven

30 voedingsbedrijven nemen deel aan de EBO VER en engageren zich om hun CO2-emissies verder te reduceren. In bijlage 2 zijn deze bedrijven opgenomen. De meeste van deze bedrijven worden niet beschouwd als carbon leakage en dienen dus een deel van hun CO2 rechten aan te kopen. Bovendien maken voedingsbedrijven geen aanspraak op de compensatie voor indirecte carbon leakage. Het Europese emissiehandelssysteem (ETS) verplicht de ondernemingen een hoeveelheid emissierechten in te leveren die overeenstemt met de hoeveelheid CO2-eq die tijdens het voorgaande jaar is uitgestoten. Aangezien de elektriciteitssector de CO2-kosten kan doorrekenen in de elektriciteitsprijs, komt de financiële last van de aankoop van emissierechten terecht bij de verbruikers van de elektriciteit, -dus ook de voedingsbedrijven.

3. Deelname aan het pilootproject voor mini-EBO

Energiebesparende maatregelen kunnen ook bij industriële KMO's rendabel zijn. Toch worden deze maatregelen nog te weinig geïmplementeerd. KMO's ontbreekt het vaak aan de kennis en/of de tijd

om daadwerkelijk over te gaan tot actie. Er is daarom nood aan iemand die de uitvoering van energiebesparende maatregelen in handen neemt voor de KMO. Hierbij wordt gedacht aan begeleiding bij aanvragen offertes, keuze aannemer/installateur, opvolging van de werkzaamheden en aanvragen van eventuele premies. Deze ontzorging is een taak die weggelegd is voor de sectororganisatie door het afsluiten van een mini-EBO met de Vlaamse overheid.

De voedingsindustrie is de KMO - sector bij uitstek. Daarom zal FEVIA Vlaanderen begin 2017 een pilotproject opstarten met de Vlaamse overheid om de haalbaarheid van het instrument mini-EBO na te gaan. De bedoeling is om veel voorkomende energiebesparende maatregelen te implementeren bij de voedingsKMO's. Deze maatregelen zijn bepaald op basis van de ervaringen in het benchmark - en auditconvenant en in samenwerking met het Verificatiebureau .

4. Leden informeren over de regelgeving m.b.t. F-gassen

FEVIA zal de komende jaren haar leden informeren over de regelgeving inzake de verkoop/aankoop en het gebruik van koelmiddelen. Dit zal gebeuren via het publiceren van artikels, het organiseren van infosessies, het verspreiden van bruikbare informatie rond het beperken van lekkage koelmiddelen, alsmede de correcte terugwinning en afvoering van gebruikte koelmiddelen.

FEVIA Vlaanderen is actief betrokken bij het opstellen van een checklist om de exploitanten van koelinstallaties te informeren over hun wettelijke verplichtingen (logboek, lekverlies) maar ook over de uitfasering van bepaalde F-gassen. Deze checklist is zo goed als gefinaliseerd en FEVIA Vlaanderen zal deze door enkele van haar leden laten testen.

5. Jaarlijkse infosessie rond energiezuinige technieken en/of hernieuwbare energie

FEVIA Vlaanderen engageert zich om ieder jaar een infosessie te organiseren rond het thema energiezuinige technieken en/of hernieuwbare energie. Op deze manier wil FEVIA Vlaanderen haar leden inspireren en motiveren om energie-efficiëntie en hernieuwbare energie nog meer te integreren in de dagelijkse bedrijfsvoering

6. Een milieuneutrale sector

In 2012 liet FEVIA Vlaanderen in samenwerking met de Vlaamse milieuadministratie de haalbaarheid onderzoeken om van de Vlaamse voedingsindustrie een CO₂-, water- en afvalneutrale sector te maken tegen 2030. Bedrijven in de voedingsindustrie, de sector en de overheden kunnen met de resultaten gericht actie nemen om het pad naar milieuneutraliteit in te zetten. De resultaten geven enerzijds aan hoe haalbaar vandaag de dag het bereiken van milieuneutraliteit is tegen 2030. En anderzijds welke maatregelen de komende jaren kunnen genomen worden om naar milieuneutraliteit te streven. De studie geeft ook aan voor welke maatregelen er conflicten zijn tussen verschillende milieucompartimenten en waar dus beleidskeuzes moeten gemaakt worden. Dit is het geval bij de keuze tussen CO₂ neutraliteit en afvalneutraliteit.

In de studie beschouwen we de voedingsindustrie als klimaatneutraal als:

- Er geen uitstoot meer is van broeikasgassen in de voedingsindustrie (scope 1).
- Er geen uitstoot is van broeikasgassen die worden veroorzaakt door de opwekking van energie (elektriciteit, stoom of warmte) die in de voedingsindustrie wordt aangewend maar niet zelf wordt geproduceerd (scope 2).

OF

- Indien de uitstoot van broeikasgasemissies (scope 1 en scope 2) wordt gecompenseerd door genomen maatregelen door de voedingsindustrie in de voor- of naketen.

Uit de analyses van de (technische en compenserende) maatregelen, risico's en enablers komen een aantal concrete actiepunten naar voor. Deze actiepunten, zowel gericht naar het beleid, de sector en/of de bedrijven, zijn duidelijke stappen die men in de nabije toekomst kan nemen om het traject naar een milieuneutrale industrie verder te zetten. De routekaarten voor BKG-emissies onderstrepen duidelijk het belang van het concept trias energetica. De eerste stap in dit concept is namelijk gericht op maatregelen die het energieverbruik beperken. Bedrijven moeten dan ook in eerste instantie inzetten op optimalisatie en efficiëntie verhogende maatregelen (bv. besparing stoomdistributie, optimalisatie van energieverbruik, verwarming en verlichting). Heel wat van deze maatregelen zijn bovendien kostenbesparend waardoor deze onmiddellijk kunnen ingezet worden.

Pas in een volgende fase wordt er best ingezet op energie uit duurzame bronnen en vervolgens op maatregelen om het resterende gebruik van fossiele brandstoffen zo efficiënt mogelijk aan te wenden. Aan veel van deze maatregelen is er echter vaak een groot risico verbonden gelinkt aan product, proces, arbeid, waardeketen, financiering, innovatie en/of overheidsbeleid. Hier is dan ook een belangrijke rol weggelegd voor het beleid. Aan de hand van de juiste enablers kunnen bepaalde hindernissen worden beperkt.

Enablers trachten het gedrag van producenten te sturen via meer stringente regulering en directe financiële steun, maar ook via minder bindende stimulerende maatregelen zoals convenanten. Belangrijke acties hierbij zijn onder andere het ontwikkelen van een lange termijnvisie in een groen en consistent beleid, een slim subsidie- of ondersteuningsbeleid, bevordering van communicatie tussen alle partners en de creatie van een maatschappelijk draagvlak. Verdere stappen die men dient te nemen om richting een milieuneutrale industrie te komen hebben betrekking op compenserende maatregelen. Zowel bedrijven, de sector als het beleid hebben hierin een belangrijke rol.

7. Engagement voedselverlies

Sinds 2010, lang voor voedselverlies op de Vlaamse agenda stond, werkt FEVIA Vlaanderen actief rond dit thema. Wat begon als proefproject met enkele voedselaudits resulteerde in 2015 in een heuse roadmap met de andere schakels van de keten en de Vlaamse Overheid.

De link tussen voedselverlies en klimaat is duidelijk. Voedselproductie, -industrie, -distributie en – consumptie zijn verantwoordelijk voor een CO₂ uitstoot door productie, transport en energieverbruik. Indien het voedselverlies en de voedselverspilling gereduceerd worden komt dit het klimaat ten goede.

FEVIA Vlaanderen sensibiliseert vanaf 2015 de voedingsbedrijven, in samenwerking met de Vlaamse overheid, over hoe zij de consument kunnen helpen om minder voedsel te verspillen (bv. via informatie op verpakkingen). Er zullen tips en best practices worden verspreid. Er zal de fabrikanten eveneens op

gewezen worden welk voordeel dat ook kan bieden voor hen. In het kader van deze actie wordt een soort toolbox voor bedrijven uitgewerkt (tegen 2017).

FEVIA Vlaanderen stimuleert het vrijwillig wegschenken van voedingsproducten in de strijd tegen voedselverlies. Schenkingen zouden nog meer gestimuleerd kunnen worden als er een uitbreiding zou komen van de fiscale maatregelen (bv. ook voor schenkingen aan andere voedselhulporganisaties).

Door middel van onderzoek ondersteunen de keten en de Vlaamse overheid de bedrijven, sectoren en beleidsmakers om voedselverlies terug te dringen en nevenstromen hoogwaardig te valoriseren volgens het principe van de cascade van waardebehoud.

Een aanzienlijk deel van de opleidingen die IPV, het instituut voor permanente vorming, aanbiedt (bvb opleidingen voedselveiligheid, technische opleidingen, verpakkingsopleidingen, optimalisatietrajecten), hebben een impact op de reductie van voedselverliezen.

8. Actief bijdragen aan de circulaire economie

De voedingsindustrie is van oudsher een spil in de circulaire economie: nevenstromen als diervoeder, verpakkingen hergebruiken en recycleren, vooruitstrevend zijn in de energieconvenanten, inzetten op waterbesparende maatregelen...zijn maar enkele voorbeelden.

FEVIA Vlaanderen benadrukt het belang van de cascade van waardebehoud als principe voor het gebruik van biomassa. Eerst voeding/veevoeding, dan pas materiaal en energie. Een correcte toepassing van die cascade is een blijvend aandachtspunt om de input van voldoende grondstoffen voor de voedingsindustrie niet te hypothekeren

De speerpuntcluster agro-voeding is van plan om in de toekomst verder inzetten op deze trend. Bedoeling is om nieuwe opportuniteiten en innovatieve projecten te starten om op een efficiënte manier nog meer in te zetten op de circulaire economie en hoogwaardige toepassingen te ontwikkelen.

Het hergebruiken van grondstoffen (biomassa, water,...) zorgt ervoor dat minder primaire grondstoffen moeten ingezet worden.

BIJLAGE 1 : Vlaamse voedingsbedrijven in de EBO niet -VER

1	AAK BELGIUM
2	AGRISTO NAZARETH NV
3	AGRISTO NV
4	ARDO NV
5	ASTRA SWEETS NV
6	BARRY CALLEBAUT BELGIUM NV
7	BEGRO NV
8	BELCOLADE - a div. of Puratos Group
9	BELGOMILK CVBA - MOORSLEDE
10	BELGOMILK CVBA - SCHOTEN
11	BENEO-REMY NV
12	BRABOMILLS
13	BRAVI
14	BROUWERIJEN ALKEN-MAES N.V.
15	CHOCOLATERIE GUYLIAN NV
16	COCA-COLA ENTERPRISES
17	COCA-COLA ENTERPRISES
18	COMECO NV
19	COMINBEL NV
20	DANONE BELGIE NV
21	D'ARTA NV
22	DEJAEGHERE NV
23	DINGEMANS MOUT NV
24	DOSSCHE MILLS NV
25	DOSSCHE MILLS NV
26	DOUWE EGBERTS RETAIL BELGIUM BVBA
27	DUJARDIN FOODS
28	DUVEL MOORTGAT NV
29	ETS JOSEPH SOUBRY NV
30	EUROFREEZ NV
31	FRIESLAND CAMPINA BELGIUM NV
32	FROMUNION NV
33	FUJI OIL EUROPE
34	GENENCOR INTERNATIONAL BVBA
35	GREENYARD FOODS PINGUIN BELGIUM NV
36	HOMIFREEZ NV
37	HORAFROST NV
38	IMPERIAL MEAT PRODUCTS VOF-DIV. CORNBY
39	IMPERIAL MEAT PRODUCTS VOF-DIV. DACOR
40	INEX NV
41	KLAASEN & CO
42	LA LORRAINE - AFD. VANELOR ERPE-MERE

Vlaanderen

Federatie Voedingsindustrie

43	LA LORRAINE - NINOVE
44	LANTMANNEN UNIBAKE LONDERZEEL NV
45	LOTUS BAKERIES BELGIE
46	MASELIS NV
47	MIKO KOFFIE EN MIKO PAC
48	MONDELEZ BELGIUM PRODUCTION BVBA-MONDELEZ MILKA SECTIE
49	OLEKI NV
50	OLIEFABRIEK VANDAMME REPRO NV
51	OLYMPIA NV
52	PALM BELGIAN CRAFT BREWERS
53	PASFROST NV
54	PBI FRUIT JUICE COMPANY BVBA
55	POMUNI FROZEN NV/PROMUNI TRADE NV
56	PURATOS NV
57	REFRESCO NV
58	SESVANDERHAVE
59	SNACK FOOD POCO LOCO
60	SNACK FOOD POCO LOCO
61	TER BEKE - PLUMA NV
62	TER BEKE VLEESWARENPRODUCTIE NV
63	VOLYS STAR NV
64	WESTVLEES NV

BIJLAGE 2 Vlaamse voedingsbedrijven in de EBO VER

1	WIMBLE MANUFACTURING BELGIUM BVBA
2	FRIESLAND CAMPINA PROFESSIONAL NV
3	CARGILL NV - SITE GENT
4	CARGILL NV - SITE ANTWERPEN
5	CITRIQUE BELGE NV
6	TIENSE SUIKERRAFFINADERIJ NV - AFD TIENEN
7	CARGILL NV - SITE IZEGEM
8	SOLAE BELGIUM NV
9	TEREOS SYRAL BELGIUM NV
10	FRIESLAND CAMPINA BELGIUM NV-site Aalter
11	BELGOMILK CVBA - KALLO
12	BELGOMILK CVBA - YSCO NV
13	VEURNE SNACK FOODS (PEPSICO VEURNE)
14	CARGILL FRANCE SAS
15	LIMELCO NV
16	AB INBEV
17	NOLIKO NV
18	RENDAC BVBA
19	CLAREBOUT POTATOES NV
20	MONDELEZ BELGIUM BISCUITS PRODUCTION
21	ALPRO CV
22	BOORTMALT NV
23	MOUSERIJ ALBERT NV
24	FARM FRITES BELGIUM NV
25	LUTOSA SA PLANT WAREGEM
26	SONAC GENT BVBA
27	BROUWERIJ HAACHT
28	ALCO BIO FUEL
29	ALGIST BRUGGEMAN NV
30	ROUSSELOT